

Помнікі архітэктурны

Помнікі архітэктурны

Помнікі архітэктурны – асаблівы від гісторыка-культурнай спадчыны. Большасць архітэктурных помнікаў Гомельскага раёна – гэта праваслаўныя царквы розных гадоў пабудовы. У Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь уключана пяць помнікаў архітэктурны.

Найстарэйшым помнікам з’яўляецца Свята-Мікалаеўская царква ў в. Старая Беліца, помнік архітэктурны драўлянага дойлідства з элементамі барока.

Знаходзіцца Царква ў цэнтры вёскі. Розныя крыніцы называюць розныя часы яе пабудовы. С. Г. Багласаў у зборніку помнікаў гісторыі і культуры Беларусі па Гомельскай вобласці датуе пабудову 1-й паловай 18 ст. У выданні "Архітэктурна Беларусі. Энцыклапедычны даведнік" ён жа ўдакладняе: "...пабудавана ў 1710"» У "Календары для духавенства Магілёўскай епархіі на 1899 год" адзначаецца: "...постр. 1777 г.; вяскоўцаў.; прым. аб. п. 2317; царквы. зямлі 36 д»". Блізкі да гэтай лічбы даследчык Ю. А. Якімовіч: "...царква Мікалая ў Старой Беліцы Гомельскага раёна (70-я гады XVII ст.)" (Драўлянае дойлідства Беларускага Палесся XVII-XIX стст. Мн., 1978. С. 119-120.). Ю. А. Якімовіч разглядае Старабеліцкую Мікалаеўскую Царкву як своеасаблівы прыклад у развіцці трохзрубных трохверхавых царкваў « " Царква ... мае адназломныя васьмерыковыя вярхі, аднак яны нагадваюць вялікія дэкаратыўныя вячанні і не змяняюць прынцыпова восевай кампазіцыі храма. Своеасаблівасць

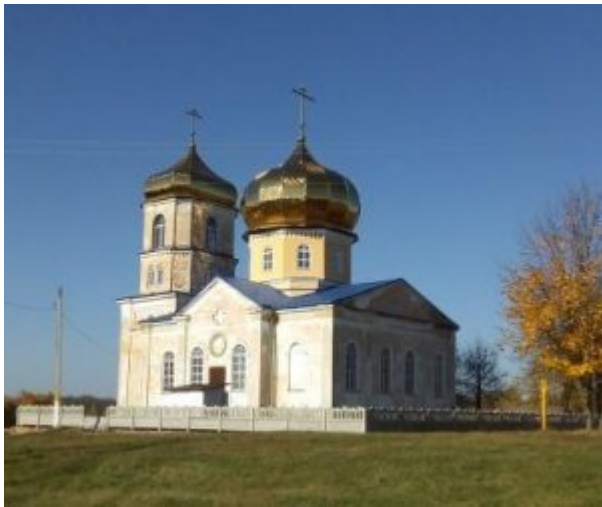
царквы ў тым, што бабінец і алтар вырашаны гранёнымі зубамі, што стварае сіметрычны план". Такім чынам, храм мае восевую кампазіцыю, складаецца з трох зрубаў, якія даюць трохчасткавы інтэр'ер. Бабінец і алтар, што прыбудаваны з усходу і захаду да асноўнага квадратнага ў плане аб'ёму, – пяцігранны. Усе тры аб'ёмы ўвянчаныя двух'яруснымі вярхамі "васьмярык на васьмярык" – і завершаны барочнымі галоўямі. Да першапачатковай кампазіцыі прыбудаваны цэнтральны і бакавыя тамбуры. Вокны прамавугольнай і ромбападобнай формы, высока размешчаныя. Складзеныя з брусоў сцены царквы ў гады Вялікай Айчыннай вайны вертыкальна абабіты дошкамі.

XIX стагоддзем датуецца Свята-Кацярынінская царква ў вёсцы Гадзічава, пабудаваная па ініцыятыве Мікалая Пятровіча Румянцава англійскім архітэктарам Джонам Кларкам.

Царква мае цэнтрычную аб'ёмна-прасторавую кампазіцыю. Квадратны ў плане асноўны аб'ём прарэзаны трыма восевымі ўваходамі з галоўнага і бакавых фасадаў. Уваходы вылучаныя аднолькавымі чатырохкалоннымі порцікамі тасканскага ордэра. Дах царквы ступеністы, завершаны шматгранным шатром. Сцены атынкаваныя, прарэзаныя лучковымі аконнымі праёмамі ў два ярусы, падзеленыя ў цэнтральнай частцы тонкім паяском і завершаны прафіляваным карнізам з сухарыкамі. Ліштвы ніжняга паверху – з замкавымі камянямі. Пластычнае рашэнне фасадаў стрыманае. Паяс і карніз праходзяць па ўсім перыметры будынка. Інтэр'ер зальны. Драўляны столь абапіраецца на 4 слупы з магутнымі падпружнымі аркамі, якія вылучаюць цэнтральную прастору залы.

У XIX стагоддзі на сродкі мясцовых жыхароў і мясцовых дваран у вёсцы Чарацянка была пабудавана Успенская царква.

Царква была пабудавана ў 1865-1868 г., як “царква-мураўёўка”. Паводле “Календара для духавенства Магілёўскай епархіі” за 1899 г.: Чарацянская Успенская, пабуд. 1865 г.; пра прыход. П. 2950; царквы. Зямлі 39 д. 20 кв.с.; адрсць: посадь Дабранка, Чарнігаўск. губ. Святы Аляксей Бракезінскі”. У савецкі час царква знаходзілася ў цяжкім становішчы. Паводле архіўных дадзеных за 1955 г.: “Да 1955 года царква знаходзілася ў запушчаным стане і на працягу многіх гадоў рамантавалася. Наведвальнасць была нязначнай, вернікі амаль не наведвалі яе. У другой палове 1955 г. змянілася 7 святароў, а ўсяго ў гэтай парафіі перабывала 10 святароў”. У канцы 1950-х гадоў адбыліся, як сведчаць архіўныя дадзеныя, перамены да лепшага: “У 1956-1957 г. у царкве былі праведзены рамонтныя работы і на іх выдаткавана 1215 і 3915 руб., у выніку чаго царква была приведзена ў належны выгляд». Такім чынам, рэлігійнае жыццё ў храме працягвалася. Так, у адпаведнасці з архіўнымі дадзенымі за 1960 г. у населеным пункце Чарацянка царква існавала, і ўлады былі вымушаны праводзіць атэістычную працу сярод мясцовага насельніцтва.

Унікальным помнікам з’яўляецца і царква Раства Багародзіцы ў вёсцы Глыбоцкае.

Сёння царква Раства Багародзіцы з'яўляецца адным з цэнтраў духоўнага выхавання насельніцтва. Царква пабудавана ў 1881 годзе з дрэва. Мае крыжападобную ў плане сіметрычную кампазіцыю, якая складаецца з асноўнага аб'ёму і прылеглых да яго крылаў трансепта і бабінца, звязанага са званіцай. Чатырох'ярусная з купалам званіца ўтварае галоўны заходні фасад царквы. Асноўны аб'ём квадратны ў плане, з высокім васьмігранным барабанам і купалам. У афармленні фасадаў выкарыстана гарызантальнае абліцоўванне, тонкія разьбяныя паясы, прафіляваныя карнізы, пілястры і ліштвы. Прасторавым цэнтрам інтэр'еру з'яўляецца высокі асноўны аб'ём, у які раскрываюцца бабінец і бакавыя памяшканні. Сцены абшалаваныя, драўляная падлога.

Сярод архітэктурных помнікаў Гомельскага раёна вылучаецца сядзібны дом з паркам ("Паляўнічы домік") у п. Каранёўка. Сярод дзіўна прыгожага ляснага пейзажу, на фоне блакітнай роўнядзі сажалкі погляду адкрываецца цудоўны двухпавярховы сядзібны дом з чырвонай цэглы – так званы "Паляўнічы домік" князя Паскевіча.

Фальварак Каранёўскі генерал-фельдмаршал і. Ф. Паскевіч набыў у графа С. П. Румянцава ў 1834 годзе. Спачатку гэта быў маёнтак, у якім знаходзіліся вінакурня і цагельня. Датай пабудовы “Паляўнічай хаткі” ў Каранёўцы лічаць 1865-1866 гг., аўтарамі з’яўляліся пецяўбургскія архітэктары А. Х. Пель і Р. А. Гедзіке. Калі ішло ўладкаванне хаты, з Санкт-Пецярбурга сюды былі дастаўлены пудзілы птушак і жывёл.

Абавязкі наглядчыка “Паляўнічай хаткі”, егермейстэра і іншага абслуговага персаналу былі прапісаны ў спецыяльна складзенай у 1882 годзе інструкцыі, дзе прадугледжвалася, у прыватнасці, што наглядчык павінен клапаціцца аб вырошчванні новых дрэў і кустоў у лясным гадавальніку. Многія з гэтых відаў дрэў да гэтага часу радуюць турыстаў сваёй незвычайнай веліччу. А вось пра сажалку з яе блакітнай вадой, якая мае да таго ж незвычайна прыгожае смарагдавае адценне, да гэтага часу жывая легенда, быццам бы рабочыя князя Паскевіча выкапалі яе “голымі рукамі”, без дапамогі рыдлёвак. Менавіта таму мясцовая вада лічыцца цудадзейнай, а бруд на дне сажалкі – лячэбным.

Сёння на месцы некалі квітнеючага маёнтка знаходзіцца дзяржаўная лесагаспадарчая ўстанова “Каранёўская эксперыментальная лясная база Інстытута лесу” Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь. Каранёўскі сядзібны дом з’яўляецца часткай турыстычнага маршруту “Малое залатое кальцо Гомельшчыны”.